

Etică profesională și proprietate intelectuală

Note de curs

Condiții de absolvire a cursului

- Prezență la cursuri: minimum 50%
- Modalități de examinare:
- 1. ~~Examen~~ care consta în 20 de teste de verificare a cunoștințelor (20 de teste grilă). Formă de evaluare: ~~prin note de la 1 la 10.~~
- 2. **și Referat**: privind etica sau proprietatea intelectuală în domeniul informaticii sau alte domenii conexe informaticii. Referatul va conține minim 20 de pagini și va fi redactat în MS Word.
- Se pot prezenta: - „cazuri ” problematice din istoria domeniului (ale unor scriitori, traducători, erudiți, cercetători etc.)
 - „cazuri” cunoscute sau imaginate de dv.
 - alte cazuri care au legătură cu etica profesională si proprietatea intelectuală
- Abordarea: mai riguroasă / mai eseistică
- Formă de evaluare: prin note de la 1 la 10.
- **Nota finală=Nota Referat**

Condiții de absolvire a cursului

- Referatul va fi verificat anti-plagiat. Studenții vor atașa la referat Raportul anti-plagiat.
- termen limită de predare a referatului: cu trei zile înainte de data fixata pentru colocviu!

Etimologie, definiții și delimitări conceptuale

- *Etimologie, definiții și delimitări conceptuale*
- Din punct de vedere **etimologic**, "etica" provine de la cuvintele:
 1. ETHOS (Homer) = primordial, patrie, locuință, loc de întâlnire, locul natal, obiceiuri, caracter;
 2. ETHIKE (Aristotel) = știința cunoașterii.
- Din "ETHOS" a derivat cuvântul "ETHICOS", cu sensul "din sau pentru morală", utilizat de greci atunci când discutau despre principiile comportamentului uman.

Etimologie, definiții și delimitări conceptuale

- Etica a apărut ca ramură distinctă a cunoașterii, datorită lui Socrate. Ca disciplină științifică ea există din timpul lui Aristotel, care a ridicat etica la nivelul "demnității științelor".
- **Etica** este definită ca *"știința care se ocupă cu studiul principiilor morale, cu legăturile lor de dezvoltare istorică, cu conținutul lor de clasă și cu rolul lor în viața socială; totalitatea normelor de conduită morală corespunzătoare ideologiei unei clase sau societăți"*.
- **Etica** reprezintă forma de cunoaștere și legitimare în conștiință prin intermediul normelor și imperativelor morale, a unor acte și fapte omenești.
- Deși înrudite, conceptele de *etică și morală*, au origini și substanțe diferite: **etica** este *teoria și știința moralei*, în timp ce **morală** reprezintă *obiectul de studiu al eticii*.

Etimologie, definiții și delimitări conceptuale

- Denumirea de etică este de origine greacă în timp ce morala își are originea în cuvântul latin *mos-moris* (morav-moravuri), de unde a apărut și termenul *moralis*, etimonul modern al termenului morală.
- Așadar, putem considera **etica** drept o știință a comportamentului, a moravurilor, un ansamblu de prescripții concrete sau o teorie asupra moralei.
- **Etica** reprezintă "*ansamblul regulilor de conduită împărtășite de către o comunitate anume, reguli care sunt fundamentate pe distincția între bine și rău*", în timp ce "*morala cuprinde un ansamblu de principii de dimensiune universal-normativă.*"

Istoric și abordări ale eticii

- **Obiectul** eticii îl constituie căutarea unui răspuns la întrebarea „Ce este binele”? Răspunsurile la o asemenea întrebare a provocat însă, numeroase dispute.
- De aici, probabil, demersul celor interesați de etică de a-și îndrepta atenția de la proprietățile conceptului de *bine* spre problema comportamentului ființei umane, căutând răspunsuri la întrebări de genul: *Ce este bine?*, *Ce este rău?*, *Ce este corect?*, *Ce este greșit?*. Răspunsurile la asemenea întrebări oferă prilejul de a constata caracterul complex pe care îl oferă realitatea relațiilor interumane și inter-cauzalitatea care domină sfera comportamentului uman.

Rolul și funcțiile eticii în societate

- **Scopul** demersurilor etice îl reprezintă moralitatea.
- **Misiunea** eticii este nu numai de a expune aspectele teoretice ale moralei, ci și de a constitui un ghid practic, real, în îndrumarea și ameliorarea vieții morale a societății.
- **Rolul** eticii este să ajute oamenii și instituțiile să decidă ce este mai bine să facă, pe ce criterii să aleagă și care le sunt motivațiile morale în acțiunile lor. Unii consideră că etica, ca știință, nu are utilitate deoarece aceasta are un caracter normativ vizând conduita oamenilor, neputându-i influența, în mod real la un comportament real. **Rolul** eticii este să ajute oamenii să decidă ce este mai bine să facă, pe ce criterii să aleagă și care sunt motivațiile morale în acțiunile pe care le întreprind.

Rolul și funcțiile eticii în societate

- *Libertatea oricui are o singura limită: libertatea altei persoane. Problemele centrale* ale moralei sunt următoarele:
- Ce ar trebui să facem (ce ar fi bine, drept, corect, onest)? Cum ar trebui să-i judecam pe alții și pe noi înșine? Cum trebuie să-i tratăm pe alții și să admitem să fim tratați de ceilalți?
- Ce scopuri sunt demne de a fi urmate în viață? Care este cel mai bun mod de viață?
- Ce fel de persoană ar trebui să fiu?

Conceptele de morală și moralitate

- Etimologic, cuvântul morală provine din adjectivul latin „MOS-MORIS”, care înseamnă moravuri, sau din grecescul „MORALIS”, adică *Ethos*. Limba română a preluat mai întâi cuvântul moral (morală) din limba latină, și mai târziu l-a primit sub formă de etic (etică), din limba greacă. Morala este, deci, obiectul de studiu al eticii.
- **Morala** reprezintă totalitatea convingerilor, atitudinilor, deprinderilor, sentimentelor reflectate în principii, norme, reguli determinate istoric și social, care reglementează comportamentul și raporturile indivizilor între ei, precum și dintre aceștia și societate (familie, grup, națiune, societate), în funcție de categoriile: bine, rău, datorie, dreptate, nedreptate și a căror respectare se întemeiază pe conștiință și opinie publică.

Conceptele de morală și moralitate

- **Morala** mai poate fi definită ca ansamblul principiilor de dimensiune universal-normativă (adeseori dogmatică), bazate pe distincția între bine și rău.
- **Morala** reprezintă "ansamblul normelor de conviețuire, de comportare a oamenilor unii față de alții și față de colectivitate și a căror încălcare nu este sancționată de lege, ci de opinia publică. Morala este disciplina științifică care se ocupă cu normele de comportare a oamenilor în societate".
- **Moralitatea** reprezintă manifestarea efectivă a moralei prin atitudini, conștiință, fiind susținută de principii morale. Dacă **moralitatea** are o semnificativă componentă emoțională, **etica** implică mai multă detașare, chiar explorarea modurilor de viață alternative.
- În sens mai larg, **moralitatea** cuprinde și fenomenele ce țin de conștiința morală, calitățile și defectele morale, judecățile și sentimentele morale, valorile morale etc.

Conceptele de morală și moralitate

- *Moralitatea* este un ideal în sens normativ al termenului ideal. *Moralitatea* exprimă ceea ce ar trebui să facem și ceea ce nu ar trebui să facem dacă am fi raționali, binevoitori, imparțiali, bine intenționați.
- Pentru o mai bună înțelegere a diferențelor dintre etică, morală și moralitate, precizăm următoarele:
 - *Etica* are caracter accentuat cognitiv și explicativ;
 - *Morala* are caracter proiectiv – programator;
 - *Moralitatea* are caracter real – practic.

Valorile morale fundamentale

- **Valorile morale** cuprind întreaga existență umană, fiind repere de bază ale vieții noastre sufletești și spirituale. Unele sunt fundamentale (cardinale), altele sunt secundare sau derivate; unele țin de scopuri (denumite valori finale), altele de mijloace (valori instrumentale); unele privesc lucrurile (opere, bunuri), altele privesc persoanele (caracter, personalitate); anumite valori au caracter facultativ, altele au un caracter obligatoriu.

Valorile morale fundamentale

- Standardele etice sunt diferite și rezultă din diversitatea sistemelor de valori (modul în care ne organizăm sau ierarhizăm propriile valori care ne ghidează în luarea deciziilor).
- Astfel, diferitele segmente ale societății determinate pe baze etnice, culturale, religioase, politice sau profesionale își creează sisteme de valori proprii care sunt reflectate în sisteme etice diferite. Fiecare acțiune pe care o face o persoană este considerată de către acea persoană ca fiind o acțiune corectă, în lumina a ceea ce ea se străduiește și dorește să facă.

Valorile morale fundamentale

- Valorile morale fundamentale sunt:

- 1.Binele:** util pentru un scop/o ființă, eficacitate, bunăstare, succes în afaceri (dar nu cu orice mijloace, oricum);
- 2.Adevărul moral:** opusul minciunii, ipocriziei, vicleniei, duplicității, etc.;
- 3.Iubirea aproapelui:** respect, prețuire, bunătate, blândețe, compasiune, milă, dăruire, sollicitudine, etc;
- 4.Dreptatea:** echitate, rațiune, corectitudine, civism, etc;
- 5.Omenia:** umanism, onestitate, sinceritate, modestie, etc;
- 6.Datoria și obligația morală:** a munci, a ajuta pe cei din jur, a fi generoși, a fi cinstiți, a cultiva prietenia, justiția, a urma binele, a evita răul.

Legea morală și normele sociale

- **Legea morală** nu are caracter de constrângere, ca cea juridică, de exemplu, dar impune totuși sancțiuni, și pedepse dacă nu este respectată.
- **Legea morală** impune datoria de a face bine, interzice săvârșirea răului, oferă sfaturi morale, etc. Prin această lege nu se poate impune, întotdeauna și oricui, realizarea unui bine determinat, lăsând libertate în alegere și acțiune. Legea morală are ca obiect **binele**, care are ca scop suprem, **fericirea**.
- **Legea morală** pe care se bazează legea datoriei și a drepturilor, vizează: ordinea morală, inviolabilitatea persoanei, responsabilitatea acțiunilor, etc, implicând libertatea.

Legea morală și normele sociale

- Termenul de "**normă**" este definit ca regulă obligatorie după care trebuie să se conducă cineva sau ceva, conducând la cel de "normal", adică conform unei norme, unor reguli. Normalitatea apare astfel ca o măsură a respectării normelor, a constrângerilor și prescripțiilor societății căreia îi aparține persoana respectivă. Anormalitatea, comportamentul în afara normelor, provoacă efecte negative asupra lui. Respectarea normelor apare astfel ca o constrângere a societății asupra membrilor ei.

Legea morală și normele sociale

- **Normele**, așadar, nu vin din interiorul individului, ele sunt exterioare lui și provin din obiceiurile, legile, tradițiile unei societăți sau grup social care își constrânge astfel membrii să adopte conduite și comportamente care să corespundă așteptărilor acelei societăți sau grup social .
- Norma, ca "nomos" al vechilor greci (respectare a ordinii și legilor instituite de zei) își găsește corespondent și în spiritualitatea asiatică. Dao, "Calea", are mai multe forme: Dao al cerului, Dao al oamenilor și Dao al omului, forme diferite una de alta dar care se influențează ierarhic de sus în jos.
- Normele evoluează odată cu societatea care le construiește și aplică datorită evoluției altor segmente ale aceleiași societăți: politic, economic, religios .

Legea morală și normele sociale

- **Normele sociale sunt impuse, promovate și perpetuate prin mai multe metode:**
 1. sunt interzise acele comportamente sau conduite care aduc atingere valorilor societății sau grupului social;
 2. sunt recomandate, aprobate acele comportamente sau conduite care ajută la integrarea individului ca membru al societății;
 3. sunt obligatorii acele comportamente sau conduite care conservă ordinea acelei societăți.
 4. nerespectarea normelor și modelelor societății denotă un comportament deviant, o ieșire din normalitatea vieții și ordinii sociale.

Simțul etic sau conștiința morală

- **Conștiința morală** este organul de manifestare și de cunoaștere a legii morale; este o judecată a valorii morale a faptelor noastre sau ale altora, având caracter subiectiv și temporal. Conștiința morală este rezultatul presiunilor sociale și ale evoluției societății în care individul s-a format.
- A avea conștiință morală înseamnă, în primul rând, a cunoaște și a recunoaște existența unei ordini morale. Fiecare dintre noi avem anumite standarde etice pe baza cărora trăim. Standardele noastre reprezintă idei despre bine și rău care ne ajută să acționăm atunci când avem de luat o decizie. Deși standardele noastre sunt bazate pe principii și valori proprii, există și principii universale, asupra cărora suntem toți de acord.

Simțul etic sau conștiința morală

- *De unde vin toate aceste standarde, principii și valori?*
- O parte din normele etice își au originea în trecutul nostru. Unele idei despre ce trebuie și ce nu trebuie să facem vin de la părinți, profesori sau prieteni. Oamenii care ne influențează ne dau idei despre ce e bine și ce e rău.

Simțul etic sau conștiința morală

- Conștiința morală poate fi considerată:
 1. un instinct divin,
 2. o judecată practică a sufletului, rațiunii, spre a face o faptă reală,
 3. o putere psihică prin care deosebim faptele bune de cele rele.
- *Simțul etic reprezintă facultatea unei persoane de a deosebi binele de rău și de a respecta ordinea morală.*
- *Pentru a fi moral trebuie să trăiești în acord cu codul comunității tale și să le respecti pe cele ale altora.*

Responsabilitatea morală

- Consecința firească a libertății este **responsabilitatea morală**, adică atitudinea sufletească și rațională prin care suntem conștienți de fiecare acțiune a noastră, asumându-ne consecințele.
- **Responsabilitatea morală** se întrepătrunde permanent cu celelalte dimensiuni ale responsabilității: juridică, politică, religioasă, profesională, familială, etc.

Responsabilitatea morală

- **Relațiile morale** sunt întâlnite în orice domeniu: economic, juridic, religios, științific, educațional, politic, administrativ etc. Acestea pot fi clasificate astfel:
 - relații individ – colectivitate;
 - relații interindividuale;
 - relații grup – societate;
 - relațiile cu sine;
 - relațiile cu natura.